

8. Бабенко В. А. Вплив виховної роботи на суспільну свідомість студентської молоді в умовах війни. Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання : матеріали II Форуму акад. спільноти (20–24 черв. 2022 р., м. Дніпро; ДВНЗ «Придніпр. держ. акад. буд-ва та архітектури»), Дніпро, 2022. С. 102–106.

9. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи. <https://cuesc.org.ua>. URL: https://cuesc.org.ua/images/informlist/Макет%20advanced_training_UDU.pdf (дата звернення: 04.10.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-427-9-28>

ВПЛИВ ФІНАНСУВАННЯ НА РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Рижук Я. О.

аспірант другого курсу

спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Київський національний лінгвістичний університет

м. Київ, Україна

Україна перебуває в умовах військового конфлікту, який суттєво змінив функціонування освітньої системи країни. Для багатьох здобувачів традиційні форми навчання стали недоступними внаслідок постійної загрози життю, переміщення та руйнування освітньої інфраструктури. Ключовим підходом до вирішення цього питання стало дистанційне навчання, впроваджене закладами вищої освіти. Не зважаючи на те, що така форма не є новою для вітчизняної освіти, все є її впровадження вимагає як фінансових ресурсів, так і доступу до необхідних технологій.

Фінансування освітніх програм, особливо тих, що стосуються дистанційного навчання, стає особливо складним завданням під час військової агресії. Оскільки державні ресурси часто перенаправляються на оборонні потреби, їх буває недостатньо для задоволення нових освітніх викликів. Важливими джерелами підтримки можуть стати приватні інвестиції та міжнародна допомога, проте їхнє залучення потребує інноваційних підходів та врахування специфіки воєнного стану.

Метою цього дослідження є аналіз змін у фінансуванні дистанційної освіти в Україні в умовах збройної агресії та виявлення ключових викликів для підтримки вітчизняної освітньої системи у критичний період.

Фінансова складова є надзвичайно важливою для розвитку дистанційної освіти. Беручи до уваги обставини, розуміння впливу війни на державні видатки є дуже важливим. Так, аналіз бюджетних даних за 2020 – 2024 рр. дозволяє виявити тенденції та оцінити масштаби впливу зовнішніх чинників на освіту в Україні.

Рік	Загальний бюджет на освіту (млрд. грн.)	Зміна у порівнянні з попереднім роком
2020	128,8	+12,9 %
2021	154,1	+19,6 %
2022	171,9	+11,6 %
2023	143,4	- 19 %
2024	171,2	+17,9 %

Отже, у період з 2020 по 2021 рр. спостерігалось стійке зростання бюджетних видатків на освіту. У 2020 р., незважаючи на пандемію COVID-19, освітній бюджет зріс на 12,9%, досягнувши 128,8 млрд. грн., з освітньою субвенцією у 79,1 млрд. грн. У 2021 р. тенденція зростання продовжилася: бюджет збільшився на 19,6% і склав 154,1 млрд. грн., а субвенція зросла на 25,9% до 99,6 млрд. грн. [2]. У 2022 р., після початку повномасштабного вторгнення, фінансування освіти все ще продовжувало зростати, досягнувши 171,9 млрд. грн. (+11,6%), а субвенція зросла до 108 млрд. грн. (+8,4%). Це може бути пов'язано з тим, що держава намагалася підтримати освітню систему в умовах кризи та забезпечити її стійкість [1]. Однак у 2023 р. стався значний спад фінансування. Бюджет на освіту зменшився на 16,6% до 143,4 млрд. грн., а освітня субвенція скоротилася на 19% до 87,5 млрд. грн. Це перший випадок значного скорочення фінансування освіти за останні роки безпосередньо пов'язаний з фінансовими навантаженнями, спричиненими війною [3]. У бюджеті на 2024 р. передбачено збільшення видатків на освіту до 171,2 млрд. грн. (+19,4% порівняно з 2023 р.), а субвенція планується на рівні 103,2 млрд. грн. (+17,9%) [4].

Можемо відзначити, що зростання видатків свідчить про прагнення уряду відновити фінансування освіти до рівня довоєнних років та підтримати освітню систему в умовах продовження військових дій. Тим не менш, збройна агресія змусила уряд перерозподілити видатки відправивши більші ресурси на оборонні та безпекові потреби, а також

на гуманітарну допомогу, що призвело до скорочення фінансування інших сфер, включаючи освіту. Особливо помітно це згідно з видатками на 2023 р.

Відповідні зміни у фінансуванні вплинули і на розвиток дистанційної освіти. Скорочення інвестицій у технологічну інфраструктуру означає недостатнє фінансування для створення відповідної телекомунікаційної інфраструктури, а також забезпечення зв'язком віддалені населені пункти, що, в свою чергу, обмежує можливості здобувачів отримувати якісну освіту на відстані. Більше того, атаки на енергетичну інфраструктуру значно ускладнюють дистанційне навчання у закладах вищої освіти України, адже відсутність стабільного електропостачання та зв'язку створює додаткові перешкоди для здобувачів та викладачів.

Тим не менш, попри суттєві виклики, спричинені збройним конфліктом та скороченням фінансування, заклади вищої освіти в Україні демонструють стійкість та інноваційність у забезпеченні дистанційного навчання. В першу чергу, це досягається завдяки тому, що ЗВО побудували стійку інфраструктуру для дистанційного навчання протягом карантину, спричиненого пандемією. Покращення ситуації з фінансуванням дистанційного навчання в Україні в умовах збройного конфлікту є нагальним завданням, яке потребує комплексного підходу та співпраці між державою, міжнародними організаціями, приватним сектором та громадськістю. У цьому контексті, вагомими джерелами фінансування можуть стати приватні інвестиції та міжнародна допомога. Так, наприклад, активна співпраця з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Європейський Союз та Світовий банк, дозволить залучити додаткові ресурси для розвитку дистанційної освіти. Партнерство з технологічними компаніями може забезпечити доступ до сучасних платформ, програмного забезпечення та обладнання. Юридичні особи можуть виступати інвесторами або спонсорами освітніх проєктів, отримуючи при цьому соціальний капітал та підвищуючи свою репутацію.

Таким чином, покращення ситуації з фінансуванням дистанційного навчання можливе за умови об'єднання зусиль різних секторів суспільства. Комплексний підхід, що включає державну підтримку, міжнародну співпрацю, залучення приватного сектора, інноваційні фінансові механізми та ефективне управління ресурсами, дозволить забезпечити стійкий розвиток дистанційної освіти в Україні навіть в умовах збройного конфлікту. Наразі дистанційна освіта тримається на ентузіазмі закладів вищої освіти, які, попри всі труднощі, продовжують

активно впроваджувати нові методи та технології навчання, щоб забезпечити якісний освітній процес для здобувачів по всій країні.

Література:

1. Доходи зведеного бюджету за 2022 рік. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Zvit_2022_sait.pdf
2. Звіт про огляд державного бюджету від 2021. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/budzhet/2021/12/Zvit.ohl.vytrat.derzh.byudzhetu.pidh.na.uk.ta%20nauk-ped.kadriv.ZVO.pdf>
3. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582
4. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 09.11.2023. № 3460-IX. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-427-9-29>

ОПИТУВАННЯ СЛУХАЧІВ PHD ПРОГРАМ: ДОСВІД КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сидоров М. В.-С.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сальнікова С. А.

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Вступ

Якість університетських освітніх програм великою мірою залежить від залученості усіх стейкхолдерів до їх реалізації. Тож думкою слухачів, зокрема PhD програм, цікавляться і ті, хто цю програму створював та реалізовує, і ті, хто її оцінює та експертує, і ті, кому важливі вміння та навички майбутніх учасників ринку праці. Започатковуючи моніторингове опитування UNIDOS (Університетське